

Бо қарори Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 30 декабри соли 2007
№ 650 тасдиқ шудааст

НИЗОМНОМАИ МАГИСТРАТУРА

1. Қоидаҳои умумӣ

Низомномаи мазкур дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таҳсилоти олии касбӣ ва таҳсилоти касбии баъд аз муассисаи олии таълимӣ» ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳаи маориф бо мақсади ворид шудан ба фазои ягонаи таҳсилоти ҷаҳонӣ таҳия шудааст.

1. Магистратура зинаи таҳсилоти олии касбӣ буда, мақсади он таъмини соҳаҳои мухталифи иқтисодиёти миллӣ ва системаи илму маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мутахассисони баландихтисос ва кадрҳои илмию педагогӣ мебошад. Таъсис додани магистратура таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистонро бо стандарти байналмилалӣ таҳсилот наздик намуда, барои мувофиқати дипломҳо шароити зарурӣ муҳайё месозад.

2. Магистратура бо фармони Вазири маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон танҳо дар донишқада, академия ва донишгоҳҳои, ки шӯъбаи аспирантура ва докторантура, инчунин, имконияти илмию методӣ, заминаи хуби моддӣ, техникӣ ва таълимӣ доранд, таъсис дода мешавад. Мӯҳлати таҳсил дар шакли рӯзонаи магистратура ду сол муқаррар карда шудааст.

Шахсони дорои таҳсилоти олии касбӣ метавонанд дар равия ва ихтисоси ба дипломашон мувофиқ дар магистратура таҳсил намоянд.

2. Қабул ба магистратура

3. Ба магистратура шахсоне, ки дипломи зинаи бакалавр ва ё мутахассис доранд, қабул карда мешаванд. Довталабон аз рӯи таҳассуси интихобнамудаашон реферат пешниҳод намуда, ба тариқи сӯҳбат аз озмун мегузаранд.

Барои шахсоне, ки дипломҳои онҳо ба равияи интихобнамудаашон мувофиқат намекунад, аз рӯи талаботи муайяннамудаи Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба таҳсил дар магистратура имтиҳонҳои ҳатмӣ муқаррар карда мешавад.

4. Агар дохилшавии довталаб ба магистратура ба вақти мактаби олиро хатм кардани ӯ рост ояд, ба сифати имтиҳони дохилшавӣ натиҷаи имтиҳони ҷамъбастии хатми муассисаи олии таълимӣ аз рӯи ихтисос ба ҳисоб гирифта мешавад (ба шарте ки баҳои имтиҳони ҷамъбастии ихтисос аз баҳои «хуб» паст набошад). Агар дохилшавӣ ба магистратура пас аз як соли хатм сурат гирад, новобаста аз доштани дипломи аъло довталабон имтиҳон месупоранд.

Ба магистратура то 20 % хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия мешаванд.

5. Аз рӯи натиҷаи сӯҳбат ва имтиҳони дохилшавӣ ба довталаб баҳо дода мешавад. Холи миёна аз рӯи замимаи дипломи таҳсилоти олии

муқаррар карда мешавад. Низоми баҳодихиро комиссияи қабул аз рӯи пешниҳоди факултетҳои марбута муқаррар менамояд.

6. Шахсоне, ки ба магистратура дохил мешаванд, ҳуҷҷатҳои зеринро пешниҳод менамоянд:

– аризаи шахсӣ ба номи ректор бо нишон додани равияи магистратура ва ихтисоси он;

– дипломи таҳсилоти олии касбӣ ва замимаи он;

– тавсияномаи комиссияи аттестатсионии давлатӣ барои дохилшавӣ ба магистратура;

– дигар ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи пешрафти корҳои илмӣ, таълимию методӣ, донишҷӯи забонҳои хориҷӣ, малакаи кор дар компютер, нусхаи мақолаҳои илмӣ ва ғайра.

3. Ташкили ҷараёни таълим дар магистратура

7. Таҳсил дар магистратура аз 1 сентябр тибқи фармони ректор оғоз мегардад, ки дар он равияи магистратура, ихтисос ва роҳбари илмии тасдиқгардида нишон дода мешавад.

8. Таҳсил дар магистратура дар асоси нақшаи таълимии таҳиянамудаи муассисаи таҳсилоти олии касбӣ, ки мутобиқи Стандарти давлатии таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиб дода шуда, аз тарафи Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ гардидааст ва ҳамчунин, нақшаи инфиродии магистрант ба роҳ монда мешавад.

9. Сарбории ниҳоии аудиторӣ магистр дар шӯъбаи рӯзона дар як ҳафта 14 соатро ташкил медиҳад. Барои назорати иҷрои нақшаи инфиродӣ аттестатсияи ҷорӣ аз рӯи ҳамаи фанҳо дар шакли имтиҳон, санҷиш, рейтинг, санҷиши тафриқавӣ ва тест пешбинӣ карда мешавад. Миқдори умумии имтиҳон дар давраи таҳсил вобаста ба барномаи интихобнамуда на камтар аз 6 муқаррар карда мешавад.

10. Таҳсили магистрант дар магистратура мувофиқи нақшаи кории инфиродӣ, ки дар асоси нақша ва барномаи таълимии магистратура таҳия шудааст, ташкил карда мешавад. Нақшаи кории инфиродии магистрант аз рӯи нақшаи намунавӣ аз тарафи роҳбари илмии магистрант бо иштироки роҳбари магистратура ва мудирӣ кафедраи марбут таҳия шуда, бо қарори кафедра тасдиқ ва дар кафедра муҳокима мегардад.

11. Нақшаи кории инфиродии магистрантро шӯъбаи таълими муассисаи таҳсилоти олии касбӣ тасдиқ карда, он дар кафедраи магистратура (асл) ва нусхаи он дар дасти магистрант нигоҳ дошта мешавад.

12. Нақшаи инфиродӣ мазмун ва ҳаҷми машғулиятҳоро барои тайёр кардани магистрант бо назардошти таҳассуси касбӣ ва илмии он муайян менамояд. Қисми таълимии нақшаи инфиродӣ номгӯи пурраи фанҳои таълимии тамоми силсилаҳоро бо нишон додани соатҳои умумӣ барои ҳар як фан, миқдори соатҳои аудиторӣ ва ҳамчунин, намуд ва мӯҳлатҳои аттестатсияи фосилавиро дар бар мегирад. Номгӯи фанҳои равия бояд ба нақшаи магистратура пурра мувофиқат кунад.

13. Машғулиятҳои таълимӣ аз тарафи шӯъбаҳо ва кафедраҳои заминавӣ, ки барои таълим масъуланд, гузаронида мешаванд. Барои ташкили таълим шаклҳои зерини машғулиятҳо истифода бурда мешаванд:

– машғулият дар шӯъбаҳои магистратура ва омӯзиши фанҳое, ки барои ҳамаи ихтисосҳо ҳатмианд;

– машғулият дар бахшҳо аз рӯи самтҳо барои омӯзиши фанҳое, ки танҳо барои магистрантҳои ҳамин равию ҳатмианд;

– машғулияти инфиродӣ бо магистрант, омӯзиши мустақилонаи фанҳои таълимӣ ва асарҳои илмӣ.

4. Роҳбарии кори магистрант

14. Роҳбарии илмиро роҳбари магистратура амалӣ менамояд. Ӯ роҳбарии қисми умумии таълимӣ ва илмии барномаи магистратураро таъмин менамояд ва иҷрои нақшаи таълимии инфиродии магистрантҳоро назорат мекунад. Роҳбари барномаи магистратура бояд профессори штатӣ, доктори илми соҳаи марбут бошад. Тибқи қарори Шӯрои илмии донишгоҳи заминавӣ роҳбарии барномаи магистратураро метавонад дотсенте, ки таҷрибаи кории на камтар аз 5 - сола дорад, ба ӯҳда гирад.

15. Роҳбарии бевоситаи барномаи магистрантро роҳбари илмӣ амалӣ мегардонад ва дар таҳияи нақшаи инфиродии таълимии магистрант иштирок намуда, назорат ва иҷрои онро таъмин месозад.

Роҳбари илмӣ бо пешниҳод ва қарори кафедра дар Шӯрои илмии факултет аз ҷумлаи мутахассисони баландихтисос, ки аз рӯи мавзӯи барномаи магистратура тадқиқоти илмӣ мебарад ва ҷун қоида дар муассисаи таълимӣ фаъолият менамояд, таъин карда мешавад.

Шумораи рисолаҳои магистрант, ки таҳти роҳбарии як омӯзгор иҷро мешаванд, ба тариқи зайл муайян карда мешавад:

– номзади илм, саромӯзгор; номзади илм, дотсент то 3 нафар;

– доктори илм, профессор то 4 нафар;

– мудири кафедра, профессор то 3 нафар;

– мудири кафедра, дотсент 2 нафар.

16. Роҳбари илмӣ корҳои омодагиро зерин назорати умумии мудири кафедра ва роҳбари магистратура ба роҳ мегардонад ва аз натиҷаи корҳои ба сомон расонидашуда ҳар се моҳ як маротиба ба кафедра ва роҳбари магистратураи муассисаи таълимӣ ҳисобот пешниҳод менамояд.

5. Талаботи умумӣ ба барномаи магистратура

17. Барномаи таълимии магистрант аз ду қисми таркибӣ - таҳсилотӣ ва тадқиқотӣ иборат мебошад.

18. Қисми таълимии барномаи магистратура силсилаи фанҳои равиювӣ ва фанҳои ихтисосиро дар бар мегирад. Силсилаи фанҳои равиювӣ аз қисмати фанҳои ихтисосӣ ва фанҳои интихобӣ иборат мебошад. Силсилаи фанҳои махсус аз фанҳои махсуси барномаи омодаسازیи магистр (аз рӯи равию додашуда) ва барномаи мушаххаси магистратура, ки барои амалӣ намудани он талаботи махсус пешбинӣ шудааст, иборат аст. Таркиб ва мазмуни силсилаи фанҳои махсус аз рӯи талаботи тахассуси магистрант ҳангоми амалиسازیи барномаи мушаххаси магистратура муайян мегардад.

19. Қисми илмию тадқиқоти барномаи магиструра аз кори илмию тадқиқотӣ ва методӣ иборат мебошад, ки барои оmodасозии рисолаи магистрант истифода мешавад.

20. Барномаҳои илмию тадқиқотӣ бо назардошти хусусиятҳои хоси барномаи мушаххаси магистратура таҳия карда мешавад. Талабот ба қисми илмию тадқиқоти барномаи магистратура бояд бо Стандарти давлатии таҳсилоти олии касбӣ мувофиқат кунад. Мазмуни кори илмию тадқиқотӣ дар нақшаи кори инфиродии магистрант дарҷ мегардад;

21. Нақшаи таълимии магистратура иборат аст, аз:

– фанҳо аз рӯи равияҳои махсусгардонидашудаи тайёр кардани магистрҳо;

– фанҳои махсуси тайёр кардани магистрҳо;

– кори илмию тадқиқотӣ ва илмию омӯзгории магистрант;

– аттестатсияи ҷамъбасти давлатии магистрант.

22. Сохтор ва ташкили ҷараёни тайёр намудани магистрҳо бо нақшаҳои таълимии барномаҳои магистрӣ ва нақшаҳои кори инфиродии магистрантҳо ба тартиб дароварда мешавад.

6. Аттестатсияи ҷамъбасти дар магистратура

23. Марҳилаи хотимавии таҳсил дар магистратура аттестатсияи ҷамъбасти давлатӣ мебошад, ки аз ҳимояи рисолаи магистрӣ ва супоридани имтиҳони давлатӣ иборат аст.

24. Аттестатсияи ҷамъбасти давлатӣ аз рӯи барномаи магистрӣ мувофиқи талаботи комиссияи аттестатсияи давлатии хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

25. Рисолаи магистрӣ бевосита дар кафедра таҳти роҳбарии роҳбари илмӣ магистрант иҷро карда мешавад. Агар рисола характери байнифанӣ дошта бошад, ба кафедраи марбут ҳуқуқ дода мешавад, ки аз рӯи бобҳои алоҳидаи рисола (дар доираи соатҳое, ки барои роҳбарии рисолаи магистрӣ ҷудо шудааст) мушовирони илмиро даъват намояд.

26. Ба хатмкунандае, ки имтиҳони магистратураро аз ҳамаи фанҳои барномаи таълимӣ бо баҳои «аъло» (на кам аз 75%), аз фанҳои дигар бошад, бо баҳои «хуб» ва ҳамаи намудҳои санҷиши ҷамъбасти аттестатсиониро бо баҳои «аъло» тамом кардааст, «Дипломи аъло» дода мешавад.

27. Ҳангоми таҳсил дар магистратура магистрантҳо ҳуқуқ доранд, ки имтиҳонҳои номзадиро супоранд.

28. Ба шахсоне, ки нақшаи инфиродиашонро аз рӯи барномаи таҳсилоти магистр пурра иҷро намуда, рисолаи магистрӣ бомуваффақият ҳимоя карда, имтиҳони хатмкуниро супоридаанд, дараҷаи таҳассусии «Магистр» дода мешавад. Намунаи давлатии дипломи магистр аз тарафи Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва тасдиқ карда мешавад.

29. Ба хатмкардагони магистратура замимаи диплом бо нишон додани мавзӯи рисолаи магистрӣ дода мешавад. Дар тарафи дигари

замимаи дипломи магистр фанҳои дар давоми ду сол омӯхташуда дарҷ карда мешавад.

7. Таҷрибаомӯзии илмию тадқиқотӣ (истеҳсолӣ)

30. Таҷрибаомӯзии илмию тадқиқотӣ (истеҳсолӣ) ҳангоми таҳсил дар магистратура ба роҳ монда шуда, ҳар сол 8 ҳафтаи таълимиро дар ҳаҷми 112 соат фаро мегирад.

31. Таҷрибаомӯзии омӯзгории дохили муассисаи таҳсилоти олии бояд на камтар аз 60 соат машғулиятро бо донишҷӯёне, ки дар бакалавриат таҳсил менамоянд, дар бар гирад. Таҷрибаомӯзӣ мувофиқи нақшаи инфиродии магистрант дар чараёни соли таҳсил гузаронида мешавад.

32. Ба таҷрибаомӯзии омӯзгорӣ роҳбари илмӣ сарварӣ намуда, ҳуҷҷатҳои таҷрибаомӯзӣ дар кафедраи тахассусӣ нигоҳ дошта мешавад.

8. Вазифа ва ӯҳдадорихои магистр

33. Магистр бояд:

- муҳимтарин ғояҳои таърихи фалсафаи ҷаҳониро донанд;
- роҷеъ ба пайдоиш, сарчашма ва самти ташаккули фарҳангу тамаддуни муосир маълумот дошта бошад;
- тамоюли муҳими ташаккули ҷомеа ва соҳаи асосии муносибатҳои ҷамъиятӣ, аз ҷумла, сиёсат ва фарҳангро аз худ намояд;
- оид ба таърих ва тамоюли ташаккули ихтисоси худ маълумот дошта бошад;
- вобаста ба ихтисос малакаи такмилёфтаи муносибати шахсӣ, роҳбарӣ ва истеъдоди гуфтугӯиро дошта бошад;
- тағйир додани сохтори мазмуну чараёни таълим, наздик шудан ба пешрафти назарияи илмӣ, таърих ба назария, системаи дониш, ҷанбаи илмию методӣ, ҷаҳонбинии илмӣ ва гузаштан ба системаи нави дидактикиро дарк намояд;
- Ҷумҳурии Тоҷикистон - Ватани азизи худро дӯст дорад;
- рамзҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро эҳтиром намояд;
- забони давлатӣ – забони адабии тоҷикиро донанд, пок нигоҳ дорад ва баҳри рушди нумӯи он кӯшиш намояд;
- на камтар аз ду забони байналмилалиро аз бар намуда, бо яке аз онҳо мақола ва тадқиқоти илмӣ навишта тавонад ва андешаашро хаттӣ шифоҳӣ дар сатҳи соҳибзабон ифода намояд.
- таъриху фарҳанги халқи тоҷикро омӯзад ва ба ҳаводиси он баҳои дуруст дода тавонад;
- миллати худро дӯст дорад, баҳри ваҳдат, якпорчагӣ ва осудагии кишвари худ кӯшиш ба ҳарҷ диҳад ва миллатҳои дигарро эҳтиром намояд;
- комёбиҳои илму техникаи замони муосир ва технологияи иттилоотиро аз бар намуда, барои такмили пешрафти илму техника кӯшиш намояд;
- бояд бо компютер ва интернет кор карда тавонад.

9. Вазифаҳои мансабии магистр

34. Магистр дар соҳаи илм: зери роҳбарии иҷрокунандаи масъул (роҳбар) тадқиқоти илмӣ-амалиро оид ба фаслҳои (даврҳо, супоришҳо)

мавзӯъ мутобиқан ба методикаи муқарраршуда ба сомон мерасонад. Дар гузаронидани таҷрибаҳо ширкат меварзад, назорат ва санҷишҳо гузаронида, дар асоси онҳо хулосаҳо медиҳад. Дар тадқиқотҳои илмӣ худ аз муваффақиятҳои навини илм ва техникаи ватанӣ ва ҷаҳонӣ истифода менамояд. Дар қори амалан ҷорӣ намудани натиҷаҳои тадқиқот ва қори конференсияҳо ва семинарҳо, ҷопи қорҳои илмӣ иштирок мекунад.

35. Магистр дар соҳаи истеҳсолот: фаъолияти худро дар асоси истифодаи васеи техника ва технологияи навтарин, шаклҳои пешқадами идоракунии ва ташкили меҳнат, меъёрҳои дар ҷорҷӯбаи илман асоснокшудаи маблағгузори ва сарфи меҳнат, омӯзиши талаботи бозор ва таҷрибаи пешқадам (ватаниву хориҷӣ) ба роҳ мемонад. Дастовардҳои иқтисодии ватанӣ ва хориҷиро омӯхта, ҳамаи восита ва имкониятҳоро барои баланд бардоштани дараҷаи таҷҳизонии техникаи истеҳсолот ва сифати маҳсулот (хизматрасонӣ), самаранокии истеҳсолот, оқилона истифода бурдани захираҳои истеҳсоли истифода мекунад.

36. Магистр дар соҳаҳои иҷтимоӣ: дар қорҳои истифодаи технологияи нави иттилоотӣ иштирок менамояд, қорхона ва қормандони алоҳидаи онро бо ахбори тоза, дастовардҳои ватаниву хориҷии илмӣ, техникаӣ, иқтисодӣ ва таҷрибаи пешқадами истеҳсоли таъмин мекунад, бо мақсади баланд бардоштани донишҳои илмӣ-техникаи қормандон, созмон додани фазои хуби иттилоотии қорхона семинарҳо ва конференсияҳо созмон медиҳад, ба ҷопи қорҳои илмӣ мусоидат менамояд. Магистр дар қори ҷорӣ намудани воситаҳои технологияи компютерӣ дар фаъолияти ҳадамоти сотсиологӣ ва пурқувват қордонидани пояи иттилоотии он фаъолона ширкат меварзад. Тарзу усулҳои фаъолияти омӯзгориро васеъ истифода мебарад.

10. Таҳияи рисолаи магистрӣ

37. Таҳияи рисолаи магистрӣ дар тӯли тамоми давраи таҳсил дар магистратура идома меёбад. Тибқи нақшаи инфиродӣ ва мӯҳлатҳои дар он муқарраргардида магистрант бояд оид ба рафти иҷрои қор дар назди роҳбари илмӣ, роҳбари магистратура ва кафедраи марбут ҳисобот диҳад.

Рисолаи магистрӣ дар охири семестри хотимаӣ дар ҷаласаи комиссияи аттестатсионии давлатӣ (КАД) дифоъ қарда мешавад.

38. Шахсоне, ки магистратураро бо баҳои аъло хатм мекунад, дар асоси қарори комиссияи давлатии аттестатсионӣ ба аспирантура ва барои ба даст овардани дараҷаи илмӣ доктори илм (DPHd) ба муассисаҳои таълимии давлатҳои хориҷӣ тавсия қарда мешаванд.